

cardinales. — Eximuntur *Episcopi*: hi videlicet levioe poena puniuntur *suspensionis et interdicti*. Eo ipso enim, quod *illa* poena contra eos fertur, concludendum est, eos ab excommunicatione eximi. Nam si hoc non fieret, inutiliter suspensio et interdictum statueretur, utpote quorum effectus omnes in excommunicatione abunde contineantur.

Caput II. seu Series II.

Excommunicationes ordinario modo R. Pontifici reservatae latae sunt contra:

§ 1.

942 „Docentes et defendentes sive publice sive privatim propositiones ab Apostolica Sede damnatas sub excommunicationis poena latae sententiae; item docentes vel defendentes tamquam licitam praxim inquirendi a poenitente nomen complicitis, prouti damnata est a Benedicto XIV. in Const. „*Suprema*“ 7. Julii 1745; „*Ubi primum*“ 2. Julii 1746; „*Ad eradicandum*“ 28. Sept. 1746.“

Igitur incurrunt excommunicationem:

I. Docentes vel defendentes theses, quas Apostol. Sedes sub poena excommunicationis latae sententiae damnavit. Ad quae nota:

1. Non solum sermo est de thesibus damnatis ut haereticis¹, sed etiam de aliis. Constitutiones ergo omnes priorum Romanorum Pontificum, quae de tali thesium damnatione agunt, etiam quoad poenam excommunicationis vim suam retinent.

2. Per se non requiritur *internus consensus* damnatae thesi praestitus, ut excommunicatio incurratur; nam ipsa *docendi* vel *defendendi* actio (utique seria) sufficit, etsi fiat contra mentem vel persuasionem docentis. Neque vero sufficit interno assensu solo peccasse.

Cf. cum hac censura similes infra cap. IV. § 11.

3. Theses sic damnatas juvat hic summam indicare. Sunt vero:

- 1) Articuli 45 Joannis Wicleff et 30 articuli Joannis Huss damnati a Martino V. Constitutione „*In eminentis Apost.*“ 13. Febr. 1420.
- 2) Errores 41 Martini Luther a Leone X. damnati per Bullam „*Exsurge*“ 16. Maji 1520.
- 3) Theses Bajanae 79 a S. Pio V., Gregor. XIII. et Urbano VIII. damnatae 1. Oct. 1567, 29. Jan. 1579, 6. Mart. 1641.
- 4) Thesis de confess. epistolari a Clem. VIII. proscripta 20. Jun. 1602.
- 5) Propositiones 45 ab Alexandro VII. 24. Sept. 1665 et 18. Mart. 1666 damnatae.
- 6) Propositiones 65 damnatae ab Innoc. XI. 4. Mart. 1679.
- 7) Propositiones Michaëlis de Molinos ab eodem Innoc. XI. damnatae 20. Nov. 1687.
- 8) Propositiones duae damnatae ab Alexandro VIII. 24. Aug. 1690.

¹ Qui enim haereticam thesim defendunt, incurrunt poenam superius expositam cap. I. § 1.

- 9) Theses 31 damnatae ab eodem Alex. VIII. per decret. S. Inquis. 7. Dec. 1690.
- 10) Propositiones 101 Quesnellii damnatae a Clem. XI. „*Unigenitus*“ 8. Sept. 1713.
- 11) Propositiones 5 a Ben. XIV. proscriptae per Bullam „*Detestabilem*“ 10. Nov. 1752.
- 12) Propositiones 85 synod. Pistoriensis a Pio VI. „*Auctorem fidei*“ 28. Aug. 1794 condemnatae.

Omissi illas propositiones, quae expresse et singillatim declarantur *haereticae*; qui enim eas docet et defendit, excommunicationem haereticorum eorumque fautorum incurrit.

II. Defendentes praxim inquirendi nomen complicitis. Ad quam excom-943 municationem notandum est:

1. Bened. XIV. in Const. „*Suprema*“ damnavit hanc praxim ut scandalosam, perniciosam, famae proximi et „*sacramenti*“ injuriosam; in Const. „*Ubi primum*“ fert excommunicationem latae sententiae in docentes licitam esse hanc praxim et in eam defendentes; in Const. „*Ad eradicandum*“ dicit et declarat Constitutionem priorem non tantum vim habere in Lusitania, sed ubique eam obligare.

2. Dicitur „*prout damnata est*“. De quo confer, quae dicta sunt supra in tractando sacramento poenitentiae „*de integritate confessionis*“ n. 339 sqq. Unde eruitur, posse aliquando contingere, ut confessarius pro munere, quod *praeter confessarii munus* gerat, postulare debeat, ut sibi aut per poenitentem aut per alterum complex declararetur.

§ 2.

„Violentas manus, suadente diabolo, injicientes in clericos vel 944 utriusque sexus monachos, exceptis quoad reservationem casibus et personis, de quibus jure vel privilegio permittitur, ut Episcopus aut alius absolvat.“

Praenotanda. Habemus hic, quod dicitur „*privilegium Canonis clericorum*“. Interpretatio hujus censurae quoad ejus extensionem est contra regulam alias ubique applicandam *latissime* facienda: tum 1) quia continet *privilegium*, tum 2) quia universalis consuetudo et praxis eam semper sic intellexit et interpretata est, et plures textus „*Corporis Juris*“ vere hunc favorem clericorum sic explicant, praecipue cap. „*Quantae*“ (47) *Decretal.* l. 5 tit. 39, dein l. 5 tit. 11 cap. 23 „*Quum quis*“ in 6.: idque non velut novam legem ferentes, sed veterem ut ex cap. „*Si quis*“ indubie vigentem inculcantes.

Quare etiam quoad hanc censuram standum est pro *antiquo jure*, ad quod ipsa verba Bullae „*Apostolicae Sedis*“ remittunt, sc.:

- 1) ipsos etiam impuberes¹ huic censurae subjacere, licet facilius sit eorum absolutio;
- 2) esse istos percussores clericorum, si ita notorii sint, ut nullus sit tergiversationis locus, *vitandos*, antequam nominatim fuerint denunciati.

¹ Praeter hanc excommunicationem existit *altera tantum*, quae etiamnunc *impuberes* afficiat (idque ex ipsis verbis Bullae „*Apost. Sedis*“) sc. quae lata est contra violantes clausuram monialium.

I. Personae, quae hoc articulo *proteguntur*, sunt:

1. Clerici quicumque, etsi solam tonsuram receperunt — nisi ob canonicam causam privilegio *canonis* privati sunt¹ — qui alicujus ecclesiae servitio adscripti sunt, vel etiam pueri et seminaristae qui in seminariis more ecclesiastico vivunt;

2. omnes regulares et moniales, sive stricte dicti, sive late sumpti, quatenus ad solam congregationem religiosam pertinent, etiam laici;

3. eorumque novitii;

4. tertiarii gestantes habitum et in communitate viventes;

5. eremitae, qui alicui loco sacro vel Episcopo subjecti et addicti sunt, aut qui sub obedientia et sub certa regula vivunt. — Cf. de iis omnibus S. Alph. l. 7 n. 271.

945 II. Actiones injuriosae, quae excommunicatione puniuntur:

1. Ipsa violenta laesio: intelligitur quaelibet physica laesio violenta et graviter injuriosa, etsi ipsa physica laesio ut talis gravis non fuit, e. g. percutere, conspuere, luto aliisque sordibus conspurcare, crines evellere, vestem lacerare, vestem aliamve rem vi et injuriâ clerico eripere, incarcerare, in custodia detinere, persequi ita ut laedi debeat v. g. decidendo ex equo in foveam, sclopetum in clericum explodere (etsi non feriat, modo territus concidat), violentas manus injicere in equum cui clericus insidet.

Neque excusatio esse potest ex eo, quod clericus injuriam illam permittat, quum neque semper injuria contra ipsam personam, neque unquam injuria contra statum clericalem propterea cesset. — Similiter neque ille ab excommunicatione excusatur, qui laedit clericum poenâ dignum, si, qui laedit, puniendi jus in eum non habet.

2. Extenditur excommunicatio etiam contra efficaciter cooperantes, ut: *mandantes, consulentes, consentientes*.

3. Imo ad ratihabentes (v. § 5 cap. I) extenditur, et ad non-impedientes qui ex officio seu ex justitia impedire debebant. S. Alph. n. 269.

NB. Quamquam Comm. Reatin., Nolan., editores Act. S. Sedis, Balzerini putant, mandantes aliosque cooperantes non amplius in excommunicatione includi: nihilominus huic interpretationi obstare videtur regula, quam de hoc „canonis privilegio“ antiquum jus tradidit. Privilegium enim — pro eo autem haec contra percussores clericorum lata excommunicatio constanter habebatur et habetur — latae interpretationis est, si toti hominum communitati datur, atque ita late intelligitur, ut ne incommodum quidem et gravamen, quod aliis propterea oriatur, attendi debeat. Quare quum canonem „*Si quis*“ (qui Constitutione Pii IX. renovatur) — ut dicitur cap. „*Quum quis*“ supra allato — *catholica auctoritas* ita interpretata est, ut condemnaret etiam cooperantes: non est, cur ab ea interpretatione recedamus, nisi manifesta ratio aut auctoritas cogit. Idem sentiunt Avanzini, Comment. Patavinus, editor libellorum „*Nouvelle revue théologique*“.

Verum ex qualicumque hac concertatione id efficitur, ut quomodolibet cooperantes etiam in manifesto crimine, quum tergiversari valeant, *vitandi* amplius non sint.

946 III. Limitatio hujus excommunicationis reduci potest ad haec:

1. Non incurritur censura secundum communem regulam, quoties culpa gravis abfuit: quare etiam illud „*suadente diabolo*“ de peccato *mortali* in-

¹ De trina monitione ad id ex jure requisita, ut clericus dimittens habitum etc. privilegium canonis amittat, atque de hujus necessitatis moderatione cf. Bened. XIV. *de syn. dioeces.* lib. 12 c. 2 et declarationem Pii IX. ad Epp. ditionis Pontif. d. d. 20. Sept. 1860 in Act. S. Sedis tom. 3 pag. 433.

telligitur. Hinc censura non aderit, si est jocosa percussio, aliqua ira concomitante; aut si ex subita ira, quae perfecte voluntarium excludat; si est percussio inter pueros clericos, quae raro gravis evadit; si fit ad defensionem, servato moderamine; si praelatus vel pater subditum clericum pro modo culpa etiam accedente irâ punit, nisi manifestus excessus in laedendo subdito committatur.

2. Non incurritur ab eo, qui ignorans clericum violat.

3. Non incurritur ab eo, qui fraudulentè, clam clerico aliquid surripit; secus, si hoc fit violenter.

4. Non incurritur ab eo, qui violentas manus injiciat ob defensionem aut ad propellendum turpe clerici consortium ab innocenti aut cognata persona, si quando forte clericus inveniatur cum ea hîc et nunc turpiter agere: quod magis declarari debet. Nam a) ad defensionem personae cujuslibet innocentis cum moderamine inculpatae tutelae id licet, quod fieri licet ad propriam defensionem; b) verum in aliquo casu censura non incurritur, etsi moderamen non sit servatum neque innocentis defensio locum habuerit, eo quod clericus turpiter egerit cum altera persona non invita: ita cap. „*Si vero*“ *de sent. excomm.* (l. 5 t. 39 c. 3), „qui in clericum cum uxore, matre, filia, sorore propria (i. e. non clerici, sed percipientis) turpiter inventum manus injecerit violentas“; cf. etiam Ben. XIV. *de syn. dioec.* l. 9 c. 12 n. 7. Idque verum est, seu censura non incurritur, etsi in clericum adeo graviter peccatum sit, ut *necem* subiret. — „Ceterum si in stupro vel adulterio, quod committit (clericus) cum ea, quae ipsum (percussorem) ita proximâ consanguinitatis lineâ non contingit, ceperit aut in eum violentas manus injecerit (videl. non servato moderamine in defensione propria vel aliena servando), non erit a sententia excommunicationis immunis“: ibidem.

IV. De absolutione hujus excommunicationis *jure communi* haec teneto:

1. Episcopus absolvere potest 1) a percussione *levi*¹, etsi publica,⁹⁴⁷ quacunque; 2) a percussione sive *levi* sive gravi, modo sit crimen *occultum*; 3) a percussione sive *levi* sive gravi, etsi publica, si rei sunt: a) impuberes; b) mulieres; c) in communitate viventes, nisi enormem percussorem commiserint. S. Alph. l. 7 n. 279.

2. Religiosi rei absolvendi sunt: 1) Religiosus, qui percussit clericum saecularem, absolvendus est ab Ordinario ejus, quem percussit, si *levis* est percussio, alioquin a R. Pontifice; 2) religiosus, qui percussit sodalem alieni ordinis, absolvendus est cum consensu sui praelati a praelato ejus, quem percussit, nisi fuerit percussio enormis, quae reservatur R. Pontifici; 3) religiosus, qui percussit sodalem proprii ordinis, a suo praelato absolvendus est, excepta percussione enormi, quae iterum R. Pontifici reservatur.

3. Breviter, S. Pontifici reservatur absolutio: 1) percussio publicae enormis factae a viro clerico aut religioso in communitate vivente;

¹ *Levis* dicitur, quae non relinquit sui vestigium, nisi forte ex circumstantiis, quae injuriam valde aggravant, ut dignitatis personae, temporis locive sacri, scandali etc. evadit gravis vel enormis; *enormis per se* dicitur, quae fit cum membri obtruncatione, copiosa sanguinis effusione (enormis ex adjunctis, quae fit cum circumstantiis *valde* aggravantibus); inter utramque medium tenet percussio simpliciter *gravis*.

2) percussione publicae sive enormis sive mediocriter gravis factae ab alio viro per vitam in communitate non impedito.

In reliquis casibus Episcopus aut alius praelatus absolvere potest.

Haec de jure communi: vi privilegiorum non raro amplior facultas sive Episcopis, sive regularibus conceditur. Imo regulares saepe facultate fruuntur absolvendi suos subditos etiam a percussione enormi et publica sive alterius religiosi sive saecularis clerici.

§ 3.

948 „Duellum perpetrantes, aut simpliciter ad illud provocantes, vel ipsum acceptantes, et quoslibet complices, vel qualemcunque operam aut favorem praebentes, necnon de industria spectantes, illudque permittentes, vel quantum in illis est, non prohibentes, cujuscunque dignitatis sint, etiam regalis vel imperialis.“

I. Quoniam de duello agitur, necesse est, ut notio duelli verificetur: de qua v. vol. I n. 850.

II. Comprehenduntur 1) duellantes, 2) provocantes eo ipso, quod serio provocaverunt, 3) acceptantes facta ipsa acceptatione, 4) complices quilibet sive positivi sive negativi, si modo posteriores ex officio suo impedire teneantur, uti sunt ii, qui permittunt fieri duellum in locis, quorum ipsi sunt domini, dummodo impedire possint — duello secuto.

949 III. Explicatio seu ratio danda est, cur provocantes et acceptantes quidem dicamus excommunicationem incurrere, etiam duello non secuto, complices alios non item. Nam:

1) quoad provocantes et acceptantes verba Constitutionis Pii IX. clara sunt; nimirum recensentur non solum duellum perpetrantes, sed eodem etiam ordine: ad duellum provocantes, duellum acceptantes; qui actus completi sunt, antequam duellum sequatur. Verum videri potest alicui, si res ita se habet, supervacaneum prorsus esse verbum „duellum perpetrantes“, siquidem provocatio vel acceptatio necessario semper praecedere debet. At non ita est, si reliqua incisa seu membra hujus articuli consideramus.

2) Scilicet lucem affert illud „duellum perpetrantes“, quo melius perspiciatur, quo sensu vox „complices“ sumi debeat. Actio enim principalis „duellum“ est, ad quam reliquae omnes actiones referuntur; sed ut reliqua membra rite intelligantur, ubique „duellum“ supplendum est. Quare habes: duellum perpetrantes, ad duellum provocantes, duellum acceptantes, duelli utcunque complices seu duello qualemcunque favorem praebentes, duellum de industria spectantes, duellum permittentes seu non prohibentes. Quod si consideras, facile patebit, jure haec verba ita sumi posse, ut ii, qui consilio, favore, permissione etc. influxerint in duellum, sive in ejus provocationem, vel acceptationem, tum demum excommunicatione puniantur, quum duelli complices evaserint, i. e. duello re ipsa secuto: quod circa spectatores evidens est.

Haec, salvo meliore judicio, cum regulis interpretationis communibus cohaerere arbitror; neque contra ea id objici posse, quod Constitutiones priorum Romanorum Pontificum etiam complices, effectu non secuto, in poena lata comprehensos esse voluerint. Nam quum Pius IX. potius restringere voluerit censuras, mitior sensus, ubicunque probabilis apparet,

sumi non solum potest, sed debet. Haec scripseram, quum vidi editores ephem. „Acta S. Sedis“ quoad substantiam eandem sententiam defendere, nimirum complices, duello tandem secuto, poenae subjacere.

„De industria spectantes“ ii sunt, qui ex conventionem vel eo modo palam ad locum conflictus se conferunt, ut quodammodo animum pugnantibus aut splendorem pugnae addant: non vero ii intelliguntur, 1) qui casu transeuntes ex curiositate conspiciunt, vel qui clam ad locum conflictus accedunt, ut clam aspiciant, neque 2) qui se conferunt ad locum conflictus, ut duellum impediunt aut, si plane impedire nequeunt, illud minus periculosum reddant¹, nisi tamen ex conducto se illuc conferentes animum duellantibus addant. Circa quod advertit, Episcopo Pictav. S. Officium 28. Maji 1884 respondisse, incurri excommunicationem a) a medico, qui rogatus duello assistat etiam cum intentione citius finiendi pugnam vel vulnera curandi; b) item, qui cum eadem intentione in loco propinquo se sistat, si ita agat ex conducto cum duellantibus; c) similiter a confessario, qui ex conducto in viciniam se receperit. — Aliud plane est, si quis cum dicta intentione, duellantibus ignaris, vicinus latet. Cfr. Archiv f. kath. Kirchenr. tom. 54 p. 346.

§ 4.

„Nomen dantes sectae Massonicae aut Carbonariae, aut aliis⁹⁵⁰ ejusdem generis sectis, quae contra Ecclesiam vel legitimam potestatem seu palam seu clandestine machinantur, necnon iisdem sectis favorem qualemcunque praestantes, eorumve occultos coryphaeos ac duces non denuntiantes, donec non denuntiaverint.“

I. Societates sub excommunicationis poena prohibita omnes illae sunt, quae sive clam sive palam contra Ecclesiam aut contra legitimam auctoritatem civilem machinantur. — Decreto S. Officii 12. Jan. 1870 constat, sectam „Fenianorum“ hac censura comprehendi. Ratio igitur discernendi, utrum aliqua societas hac censura afficiatur necne, finis est, quem prosequitur, non juramentum secreti tenendi, quod emittatur. Nam sine tali juramento societas omnino potest esse inter eas, quae hanc poenam incurrant, et contra cum juramento utut illicito ab hac excommunicationis poena immunis esse potest. — Id plane patet ex instructione S. Officii d. 10. Maji 1884: „Ne quis vero errori locus fiat, quum judicandum erit, quaenam ex his perniciosis sectis censurae, quae vero prohibitioni tantum obnoxiae sint, certum imprimis est, excommunicatione latae sententiae mulctari massonicam aliasque ejus generis sectas, quae cap. 2 n. 4 Pontificiae Constitutionis „Apostolicae Sedis“ designantur, quaeque contra Ecclesiam vel legitimam potestatem machinantur, sive id clam sive palam fecerint, sive exegerint, sive non, a suis asseclis secreti servandi juramentum.

¹ Inter censuras a Concilio Trid. statutas, ex ipsa Constitutione Pii IX. etiamnunc vigentes, etiam excommunicatio in duellantes (sess. 25 cap. 19 de ref.) est. Verum quum haec § 3 latius pateat, Tridentina excommunicatio practice negligi potest.

At Concilium Trid. et R. Pontifices etiam alias poenas contra duellantes statuerunt, quae expresse abrogatae non sunt. Nihilominus, si excipias carentiam sepulturae ecclesiasticae, aliae poenae aut ferendae sententiae sunt, aut sive propter desuetudinem, sive propter subjectam materiam mutatam incurri vix possunt.

Praeter istas sunt et aliae sectae prohibitae, atque sub gravis culpa reatu vitandae, inter quas praecipue recensendae illae omnes, quae a sectatoribus secretum nemini pandendum et omnimodam obedientiam occultis ducibus praestandam jurejurando exigunt. Hinc finita est controversia maxime in America Sept. excitata, sintne societates aliquae propter solum hoc impium juramentum excommunicationi subjectae.

II. Tria genera delinquentium notantur:

1. „*Nomen dantes.*“ Circa quos nihil aliud addendum est, nisi quoad practicum agendi modum, quando confessarius aliquem poenitentem deprehendit ejusmodi societati nomen dedisse, praecipue si neque legis ecclesiasticae neque pravi societatis finis conscius fuerit. Ante oculos haec habenda sunt: 1) Si poenitens novit se male egisse, aut nunc edocetur, jus ipsum naturae postulat, ut dimittatur occasio peccandi et ut scandalum reparetur. Modus autem satisfaciendi huic obligationi in eo consistit, ut, qui nomen dederat sectae, eidem nunc delectet, se abhinc nolle ad eam pertinere (quod germanice „decken“ dicitur). Imo pro diversis conditionibus vel Ordinarium instructione exigere aliquando debet, ut exhibeatur scriptum praefecti hujus sectae, quo acceptae hujus declarationis authenticum detur testimonium. Id autem non nego, eum, qui formali declaratione sui recessus apud sectae praepositos incurrat evidens periculum, sume necis sufferendae, posse excusari, modo aliis indubiis signis ostendat, se sectae illi amplius non adhaerere. 2) Seclusis scandalo et peccandi occasione, etiam in hac re regula illa valet: Leges, maxime humanas, confessarius edocere non debet, si vere timendum est, ne poenitens ex materiali transgressore formalis evadat. Quamquam practice scandalum occasioque peccandi, quae vix unquam aberunt, istius regulae usum impossibilem fere semper reddunt. Cf. Schneider *Manuale sacerdotum* ed. 11. II. p. 266. 3) Si poenitens legem poenamve ecclesiasticam hucusque ignorans nunc eas edoctus non vult deserere sectam, vel tergiversatur: discernatur oportet, utrum et quando excommunicationem incurrat. Nam si statim, quum primum renuit sectam deserere, excommunicatus est, confessarius facultate absolvendi a Papalibus destitutus, eum absolvere nequit, etsi adhortatione tandem ad meliorem frugem reducerit. Verum puto, eum tum demum excommunicari, quando postea novum actum ponit, quo se probet damnatae sectae asseclam, non jam eo ipso, quod sectam deserere nomenque suum expungere renuit.

⁹⁵¹ 2. „*Quaecumque favorem praestantes.*“ In antiquis Constitutionibus haec magis singillatim efferuntur. Actiones praecipuae, quibus favor praestatur, sunt: recipere, ministrare, locum vel domum praebere, alios aggregare, ingressum consulere etc., protegere, promovere etc.

In antiquis Constitutionibus SS. Pontificum etiam dicebatur „aut interesse“: quapropter etiam ille excommunicationem incurabat, qui *ficte* sectorum conventui intererat (ita S. Poen. 8. Nov. 1821). Nunc vero dici debet, non quemlibet accessum ficto animo et clam factum sive *incognito* sufficere, ut excommunicatio incurratur, maxime si finis accedendi malus in se non sit, sufficere tamen, si quomodocumque ille accessus externam aliquam sectae agnitionem, commendationem, promotionem in se contineat. Peccatum autem committitur qualibet etsi ficta sectae professione per signa, verba etc.

⁹⁵² 3. „*Non denuntiantes occultos coryphaeos vel duces.*“ Nimirum advertet:

1) Antea lex aderat denuntiandi quoslibet nomen sectae dantes et cooperantes.

Quae obligatio in locis, ubi haeresis atque proscripatae sectae impune grassabantur, vi sua destituta erat. Attamen denuntiatio *occultorum ducum* ubique etiam nunc per se facienda est. Haec recte comparatur cum obligatione denuntiandi haeresiarchas et haereticos dogmatizantes, quae ubique viget. Verum non videtur exigi eadem judicialis denuntiatio, quae in casu *solicitationis* exigitur; sed sufficit reos ad Episcopos vel Inquisitores detulisse, etsi per intermedium personam, e. g. confessarium: v. S. Inquis. resp. 15. Junii 1870, Acta S. Sedis vol. 6 p. 433.

2) *Occulti* coryphaei ac duces non desinunt esse ii, quorum nomina in ephemeridibus, praecipue in ephemeridibus massonicis, efferuntur. Nam S. Inquisitio decreto allato rectissime dicit, per hoc palam non fieri, utrum veritatis causa, an ad fallendum illorum nomina evulgentur. Quare ex diversis circumstantiis concludi debet, quandonam coryphaei dici possint publice noti, quando debeant dici occulti.

3) Obligatio denuntiandi *ad omnes* spectat, qui in certam notitiam pervenerunt, nisi forte audierunt ab iis, qui jam ipsi denuntiarunt aut certo denuntiari sunt. — Ad incurramdam censuram propter denuntiationem omissam requiritur et cognitio legis et poenae atque gravis neglectus, qui non adest, si brevi tantum differtur. A censura videtur excusari, qui *infra mensem* post cognitam obligationem denuntiat.

4) Post contractam excommunicationem *saltem ejus reservatio* cessat ipso facto denuntiationis, ita ut tunc quilibet confessarius absolvere possit. Ita concluditur ex doctrina Castropal. disp. 1 p. 11 § 2 n. 2, S. Alphonsi l. 7. n. 123; consentit in hac ipsa re Rev. Formisano Episcopus Nol. in commentatione hujus paragraphi (ed. 8, 1877).

Imo quaeri potest, sitne haec ipsa clausula conditio resolutive (de qua jam supra n. 876), qua impleta, *censura* cesset. Non enim dissimilis videtur haec clausula ab illa „donec satisfecerit“: quam eam vim habere complures docent, ut satisfactione secuta sine absolutione censura auferatur: quamquam iidem scriptores monent, pro foro *externo* ad evitandum scandalum iudicis ecclesiastici sententiam requiri, non qua reus absolvatur, sed qua delectetur, ab illo satisfactionem esse praestitam. Ita Thesaurus *de poenis eccles.* p. I. cap. 26 dicit *probabilius* esse cum Coninck, Tanner, Laymann etc. contra Suarez aliosque.

§ 5.

„Immunitatem asyli ecclesiastici ausu temerario violare jubentes aut violantes.“

Requiritur ausus *temerarius*, qui facilius in „violante“, quam in „jubente“ abest. S. Offic. (decr. supra cit.) dicit, „eum tantum excommunicationem incurrare, qui *ab aliis minime coactus*, prudens ac sciens immunitatem asyli ecclesiastici aut violare jubeat, aut exsequendo violet“.

2. Jus asyli ad id refertur, ut rei ad ecclesiam confugientes, ex illa eripi nequeant. Varias modificationes et exceptiones jus Canon. tradit. — Quod autem in multis regionibus hodie non solum ignorantia excuset, sed etiam quia jus asyli propter desuetudinem vix vigeat: C. S. Off. 22. Dec. 1880 noluit absolute agnoscere; nam interrogata: „Hisce in regionibus lex asyli ecclesiastici secundum omnem suam rationem a longissimo tempore in desuetudinem abiit, ita ut vix quisquam sine (nisi?) casu ad petendum ejus patrocinium animum intendat. Nihilominus movetur quaestio, utrum